

SPOREN VAN CHABOT

TEKST: EVA KRUJIS | BEELD: LUC BÜTHKER

In een ronde door Rotterdam gaat historicus en filosoof Siebe Thissen, hoofd Beeldende Kunst & Openbare Ruimte, op zoek naar de sporen van Chabot. De route brengt het werk van de ingetogen kunstenaar tot leven. Het besef van de waarde van Chabot groeit met elk bekeken werk...

Rotterdam heeft een mooie beeldencollectie. Op dit moment staan er ongeveer duizend werken verspreid door de stad, grafmonumenten en sluitstenen niet meegerekend. De meeste werken zijn van na de oorlog. Siebe Thissen: "Na de oorlog was Rotterdam een blanco canvas. We konden de openbare ruimte opnieuw gaan inkleuren. Toen is het meeste werk ontstaan. Van voor de oorlog is er relatief weinig in de openbare ruimte." Van slechts een handjevol kunstenaars uit het interbellum doet het werk er heden ten dage nog steeds toe. Henk Chabot is één van hen. "Chabot was onmiskenbaar één van de beteren", stelt Thissen. "Zijn werk is onderscheidend, krachtig en markant. Het is zonde dat hij zo weinig werk in het Rotterdamse straatbeeld heeft nagelaten."

Als hoofd Beeldende Kunst & Openbare Ruimte is Thissen verantwoordelijk voor alle kunstwerken in de openbare ruimte in

Rotterdam. "We hebben ons lang gericht op het plaatsen van nieuwe werken. Nu is de tijd gekomen om ook terug te kijken naar de waarde van de collectie als geheel. Chabot hoort daarbij. Een aantal werken van zijn hand heeft onze bijzondere aandacht."

GRAF

Thissen begint zijn ronde op de plek waar Chabot zijn laatste spoor heeft achtergelaten. Op de begraafplaats bij de Hillegondakerk in Hillegersberg, waar de kunstenaar en zijn vrouw begraven zijn. Op het graf ligt een bronzen beeld van een vrouw, gemaakt door Chabot. Thissen ziet het voor het eerst. "Als je kijkt naar wat er in de tijd van Chabot gemaakt werd in Rotterdam, dan was dat doorgaans vrij traditioneel. Het werk van Chabot is zoveel plastischer, expressiever en dynamischer dan dat van de meeste van zijn Rotterdamse tijdgenoten. Dat zie je aan dit werk ook, het is zo fraai gemaakt."

Het valt Thissen op hoe onopvallend het graf is. "Het is een bescheiden graf, ingetogen bijna, passend bij de teruggetrokken aard van Chabot. Ik ben wel benieuwd naar het verhaal achter het beeld. Wat heeft hij ermee willen zeggen? Waarom is er gekozen voor een vrouwenfiguur? Heeft hij die keuze zelf gemaakt? Waarom is het graf zo klein?"

'DE BRUG VAN CHABOT IS ONGETWIJFELD DE BESTE VAN DE VIER. HET HEEFT KARAKTER. HOE DE FIGUUR NAAR HET WATER KIJKT, DE SCHERPTE VAN DE MOND EN NEUS, DE PLOOIEN IN DE WANGEN...'

KARAKTER

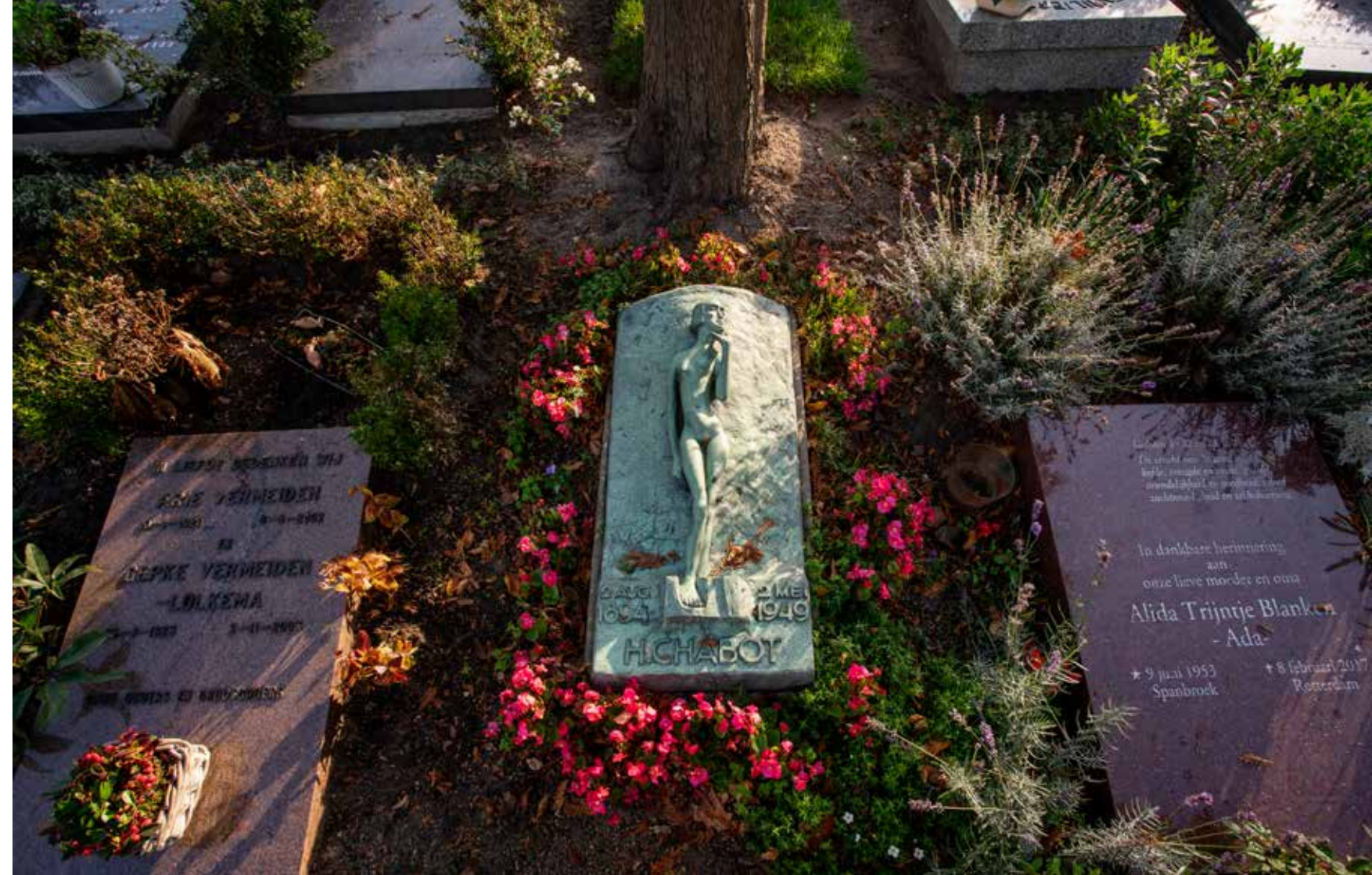
Zijn vragen blijven onbeantwoord en Thissen vervolgt zijn route naar Blijdorp, waar vier Rotterdamse kunstenaars (Adriaan van der Plas, Leendert Bolle, Herman Bieling en Henk Chabot) in de jaren dertig de opdracht kregen een bijzondere sluitsteen te beeldhouwen voor één van de vier Statensingelbruggen. De sluitstenen van Chabot op de Van Aerssenbrug zijn Thissen bekend. Vooral 'Maskerkop' kan hij waarderen. "De brug van Chabot is ongetwijfeld de beste van de vier. Het heeft karakter. Hoe

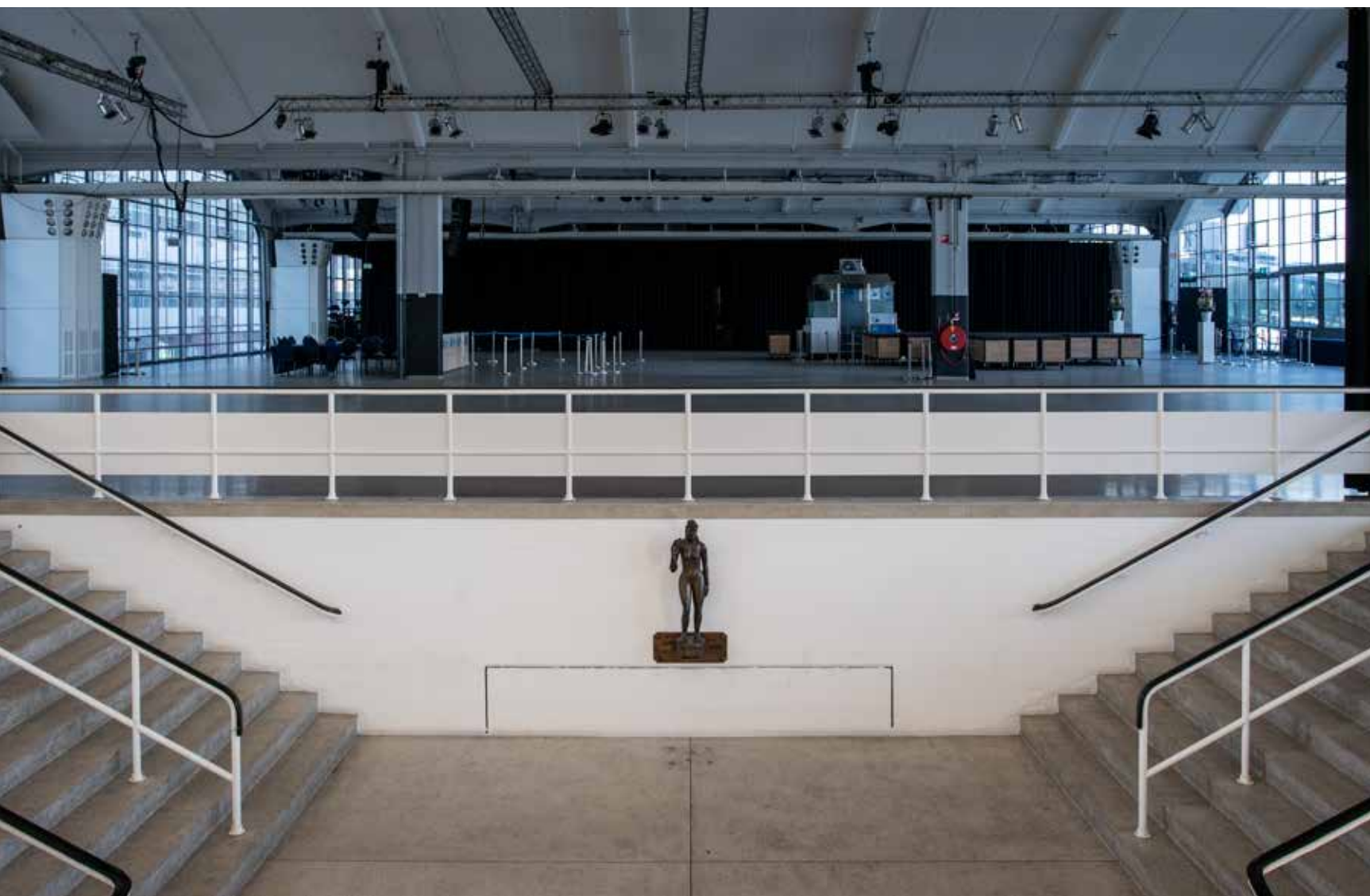
het figuur naar het water kijkt, de scherpste van de mond en neus, de plooiën in de wangen... Chabot heeft zoveel dynamiek in het grove steen weten aan te brengen. Alle expressies zijn uitvergroot en toch is het geen karikatuur geworden. 'Jongen op ezel' vind ik minder sprekend. Het roept wel genegenheid op, maar ik zie niet meteen de hand van Chabot. Het is realistischer, minder expressionistisch. Deze steen heeft een vertrouwde thematiek: kind met dier. Daar hebben we er in Rotterdam meer van. Het is tot diep in de wederopbouwtijd een typerende beeldtaal voor de openbare ruimte. Ik denk dat Chabot beter kon."

Thissen is altijd nieuwsgierig naar het verhaal achter een beeld. "Het verhaal is soms beter dan het werk en soms maakt het verhaal het werk beter. Zo ook in dit geval. De sluitstenen op deze bruggen vormen als het ware een groepsportret van de vier toonaangevende Rotterdamse beeldhouwers uit die tijd. Of je ze individueel nu goed vindt of niet, als verzameling heeft het cultuurhistorische waarde."

UNIEK IN NEDERLAND

Ook op de algemene begraafplaats in Crooswijk staat een werk met een verhaal. "Sterker nog", argumenteert Thissen, "wat hier staat is de collectieve biografie van een generatie." Thissen heeft het over het grafmonument van schilder Alexander van Maasdijk, tevens docent aan de Academie van Beeldende Kunsten van 1892 tot 1920. Een groep van negen kunstenaars, waaronder Chabot, Herman Bieling, Leendert Bolle en Lucas Wensing, maakten zijn grafmonument. "Deze groep van negen kunstenaars kreeg les van Van Maasdijk en toen hij overleed hebben zij gezamenlijk dit monument vervaardigd. Dat is uniek in Nederland! Dat geeft ook dit monument een bijzondere documentaire waarde." In dit werk vindt Thissen de bijdrage van Chabot wederom het meest sprekend. "Je ziet direct de markante eigenschappen die zijn werk zo onderscheidend maken. De kracht die zijn kop uitstraalt, de blik, ietwat scheef weggijkend, dynamisch, die expressie. Prachtig!"

Pal daarnaast bevindt zich het grafmonument van Arie van Veen. Chabot kreeg in 1928 de opdracht het grafmonument te vervaardigen. Thissen: "Het is geweldig dat het er nog is en het moet als een echte Chabot behandeld worden, maar het beeld maakt op mij weinig indruk. Zijn vrije werk is veel authentieker." Beide werken liggen er wat Thissen betreft droevig bij. Ze zijn slecht onderhouden, begroeid en moeten worden schoongemaakt. Ook mist er informatie over de werken. "Is dit de erfenis van Chabot? Onder het mos, op de begraafplaats en zonder naamsvermelding? Zo zou het niet moeten zijn."

'VEEL WERK DAT IN OPDRACHT IS GEMAAKT, VIND IK MINDER AUTHENTIEK. MIJN VOORKEUR GAAT UIT NAAR WERKEN DIE EEN STERKE EIGENHEID HEBBEN, NAAR KARAKTERISTIEKE BEELDEN, HET LIEFST MIDDEN IN DE STAD'

KNIEVAL

De volgende stop van Thissen is De Vertrekhal, waar het beeld 'Naakt met Bloem' staat. Het is een klein, realistisch beeld van een naakte

vrouw. Thissen vermoedt dat het gefinancierd werd door het Nederlands Kunstverbond voor de Holland-Amerika Lijn. "Veel werk dat in opdracht is gemaakt, vind ik minder authentiek. Zo ook hier. Mijn voorkeur gaat uit naar werken die een sterke eigenheid hebben, waar geen knieval voor de opdrachtgever of het publiek is gemaakt, naar karakteristieke beelden, het liefst midden in de stad. In de hectiek van de stad werkt een beeld anders. Iedereen loopt erlangs. Het moet tegen weer en wind kunnen, de tand des tijds kunnen weerstaan, de publieke opinie kunnen trotseren. Iedere generatie moet opnieuw vaststellen of dit beeld een belangrijk element in het straatbeeld is en of het Rotterdam mooier maakt. Die potentie zie ik in het beeld in De Vertrekhal niet een-twee-drie terug."

OMSTREDEN

Het absolute klapstuk van de beeldhouwkunst van Chabot voor Thissen is 'De Voetballer' in de Kuip. "Dit is een magistraal sportbeeld. Volstrekt uniek in zijn soort. Het is niet alleen een voetballer, het is ook een mens, een arbeider, een Rotterdammer." De Voetballer is een volkomen vrij werk. De enige eis van Feyenoord was dat Chabot een beeld zou maken van hetzelfde materiaal als waarvan het stadion gemaakt was: beton. "Het is onwaarschijnlijk hoeveel gevoel hij in dat rauwe beton heeft weten te leggen. Er zit zoveel karakter, gevoel en medeleven in, toont zoveel dynamiek en beweging." Toch was het beeld niet onomstreden. In de jaren dertig werd het gezien als aanstootgevend. Het beeld zou mismaakt zijn, lelijk, karikaturaal. Desondanks heeft Feyenoord het in zijn stadion geplaatst en nu geldt het als een belangrijk beeld in Rotterdam. Zo belangrijk zelfs, dat het is opgenomen in de internationale beeldencollectie. "De Voetballer in de Kuip is prachtig. Wat mij betreft had het beeld midden in de stad mogen staan."

De sporen van Chabot doen beseffen: ook al is er het Chabot Museum en is er een straat naar hem vernoemd, Chabot mag een nog duidelijker plek krijgen in het cultureel geheugen van Rotterdam. Hij heeft zijn plek in de biografie van de stad meer dan verdiend!